

POSTANOWIENIE

Dnia 4 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki (przewodniczący)

SSN Romuald Dalewski

SSN Renata Żywicka (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania W. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Krakowie

o przywrócenie terminu i o wznowienie postępowania,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 4 kwietnia 2023 r.,

zażalenia odwołującej się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 29 listopada 2022 r., sygn. akt III AUa 2400/20,

**uchyla zaskarżone postanowienie Sądu Apelacyjnego w
Krakowie i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania temu
Sądowi pozostawiając mu rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 29 listopada 2022 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu sprawy z wniosku W. P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Krakowie o przywrócenie terminu i o wznowienie postępowania na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni W. P. od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 25 stycznia 2022 r., sygn. akt III

AUa 2400/20 ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 7.505 zł i odrzucił skargę kasacyjną.

Sąd Apelacyjny wskazał, że W. P. w dniu 15 lipca 2019 r. wniosła o ustalenie „na nowo” emerytury w wieku powszechnym w wysokości zgodnej z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r., sygn. P 20/16. Decyzją z 30 lipca 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Krakowie odmówił wznowienia postępowania zakończonego wydaniem decyzji z dnia 1 kwietnia 2015 r. przyznającej emeryturę w wieku powszechnym.

Wyrokiem z dnia 8 czerwca 2020 r. Sąd Okręgowy w Krakowie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie W. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Krakowie z dnia 30 lipca 2019 r. (pkt I) oraz zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 18 października 2019 r. w ten sposób, że przywrócił wnioskodawczyni termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania (pkt II).

Apelację od pkt I tego wyroku wniosła odwołująca się W. P., domagając się uchylenia zaskarżonej decyzji z 30 lipca 2019 r. i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania lub zmianę zaskarżonej decyzji i orzeczenie o wznowieniu postępowania w związku z wnioskiem z 15 lipca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z 25 stycznia 2022 r. w pkt 2. uchylił zaskarżony wyrok w pkt I i umorzył w tym zakresie postępowanie, w uzasadnieniu wskazując, że wobec wydania przez organ rentowy decyzji z 12 stycznia 2021 r. ponownie ustalającej wysokość emerytury wnioskodawczyni od 1 lipca 2013 r. z uwzględnieniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego sygn. P 20/16 (zatem bez pomniejszenia o kwotę pobranych wcześniejszych emerytur), postępowanie podlegało umorzeniu na podstawie art. 386 § 3 k.p.c. w zw. z art. 477¹³ § 1 k.p.c.

Wnioskodawczyni, będąca radcą prawnym, w dniu 4 kwietnia 2022 r. wniosła skargę kasacyjną od pkt 2. postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 25 stycznia 2022 r., wskazując wartość przedmiotu zaskarżenia w kwocie 15.000 zł. Wezwana do podania sposobu obliczenia tej wartości, w piśmie z 8 lipca 2022 r. wskazała, że skoro aktualnie, od 1 marca 2022 r., jej emerytura wynosi 3.563,66 zł

brutto, to zgodnie z art. 22 k.p.c. wartość przedmiotu sporu i zaskarżenia stanowi sumę tego świadczenia za jeden rok, tj. 42.764 zł.

Postanowieniem z dnia 20 września 2022 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zarządził sprawdzenie wartości przedmiotu zaskarżenia, zwracając się do organu rentowego o wyliczenie różnicy świadczeń za jeden rok w odniesieniu do zaskarżonej decyzji. W piśmie z 22 października 2022 r. organ rentowy podał, iż kwota emerytury (wcześniejszej) pobieranej przez odwołującą wynosiła (od marca 2019 r.) 3.085,22 zł, a kwota emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej (emerytury w wieku powszechnym) wynosiła 3.011 zł, zatem różnica w wysokości tych świadczeń ustalona za okres jednego roku wynosi 890,64 zł.

W ocenie Sądu Apelacyjnego skarga kasacyjna podlega odrzuceniu albowiem niniejsza sprawa należy do kategorii spraw, w których dopuszczalność skargi kasacyjnej jest determinowana wartością przedmiotu zaskarżenia nie niższą niż dziesięć tysięcy złotych - art. 398² k.p.c. Sąd Apelacyjny wskazał, że nie ulega wątpliwości, że niniejsza sprawa dotyczyła prawa majątkowego - obliczenia ponownie wysokości emerytury w wieku powszechnym odwołującej. Wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi zatem różnica w wysokości emerytury odwołującej ustalonej decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Krakowie z dnia 1 kwietnia 2015 r. w kwocie 2.118,04 zł (wysokość emerytury przyznanej z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego z pomniejszeniem podstawy wymiaru o sumę kwot pobranych emerytur) oraz ustalonej decyzją tego organu z 12 stycznia 2021 r. w kwocie 2.743,44 zł (wysokość emerytury przyznanej z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego bez pomniejszenia podstawy wymiaru o sumę kwot pobranych emerytur), za okres jednego roku (2.743,44 zł - 2.118,04 zł = 625,40 zł x 12). Odwołująca domagała się bowiem, wnosząc odwołanie, zmiany decyzji przyznającej jej emeryturę w wieku powszechnym i obliczenie na nowo tego świadczenia w wysokości zgodnej z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 6 marca 2019 r. sygn. P 20/16. Organ rentowy zrealizował powyższy wniosek wydając decyzję z dnia 12 stycznia 2021 r. (zaskarżoną przez odwołującą w odrębnym postępowaniu) na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu

Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2020 r., poz. 1222), stanowiących materialnoprawną podstawę wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r., sygn. P 20/16 poprzez przeliczenie wysokości świadczeń emerytalnych ubezpieczonych urodzonych w 1953 r., którzy przed 1 stycznia 2013 r. pobierali emeryturę w wieku obniżonym, a prawo do emerytury w wieku powszechnym uzyskali po tej dacie.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 25 § 1 k.p.c. w zw. z art. 22 k.p.c. ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia w pkt I sentencji postanowienia oraz na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. odrzucił skargę kasacyjną orzekając w pkt II sentencji postanowienia.

Zażalenie nie od powyższego postanowienia wniosła skarżąca.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługiwało na uwzględnienie.

Funkcja zażalenia wniesionego na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej (art. 394¹ § 1 k.p.c.) sprowadza się do formalnej kontroli zaskarżonego orzeczenia sądu drugiej instancji, to jest sprawdzenia, czy rzeczywiście występują przeszkody uniemożliwiające uruchomienie postępowania. Rozpoznanie zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1 k.p.c. nie tworzy uprawnienia pozwalającego na ingerencję w merytoryczne kompetencje sądu drugiej instancji, ani też nie służy kontroli materialnoprawnej podstawy orzeczenia, która stanowi przedmiot postępowania kasacyjnego, a nie postępowania zażaleniowego (patrz postanowienie Sądu Najwyższego z 18 października 2022 r., I UZ 11/22).

Podnieść należy, że co do zasady wszystkie sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są sprawami o prawa majątkowe i tak należy je traktować. Pośrednio wynika to z art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia jedynie w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Oznacza to, że wymienione kategorie spraw mają charakter majątkowy, jednak wartość przedmiotu zaskarżenia nie determinuje dopuszczalności skargi kasacyjnej,

która w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przysługuje co do zasady wówczas, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi co najmniej 10.000 zł (art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c.). Skoro sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są sprawami o prawa majątkowe, to znaczy, że możliwe (a w niektórych przypadkach konieczne) jest oznaczenie w nich wartości przedmiotu sporu oraz wartości przedmiotu zaskarżenia, a sądy kolejnych instancji mają obowiązek egzekwowania od stron oznaczenia tej wartości oraz uprawnienie do weryfikacji podanych kwot.

Dodać w tym miejscu należy, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ k.p.c., art. 477¹⁴ k.p.c.; por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601; z 20 stycznia 2010 r., II UZ 49/09, LEX nr 583831; z 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210), w granicach jej treści i zakresu odwołania.

W rozpoznawanej sprawie decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Krakowie z dnia 30 lipca 2019 r. dotyczyła odmowy wznowienia postępowania w związku ze skargą odwołującą się o wznowienie postępowania z dnia 15 lipca 2019 r. zakończonych wydaniem decyzji z dnia 1 kwietnia 2015 r., znak E/15/018036162 przyznającej emeryturę z osiągnięciem powszechnego wieku (od 1 lipca 2013 r.) na kwotę 2.118,04 zł. Przy czym wypłata tej emerytury została zawieszona z uwagi na fakt, że emerytura wcześniejsza była korzystniejsza. W skardze o wznowienie postępowania, na skutek której wydano decyzję z dnia 30 lipca 2019 r. odwołująca się wskazała, iż domaga się wydania decyzji o przyznaniu emerytury zgodnie z prawem - wyrokiem TK z 6 marca 2019 r. i ustalenia, że od 1 lipca 2013 r. winna otrzymywać emeryturę w należnej jej wysokości i dokonania wyrównania emerytury do należnej jej wysokości od 1 lipca 2013 r. do nadal. W odwołaniu od tej decyzji skarżąca podtrzymała żądanie uchylecia decyzji z dnia 1 kwietnia 2015 r. W zażaleniu na postanowienie Sądu Apelacyjnego odrzuceniu skargi kasacyjnej ponownie wskazała, że domaga się rozpoznania jej wniosku z dnia 15 lipca 2019 r.

Z uwagi na zmienność roszczeń i wniosków skarżącej trudno dociec co jest przedmiotem zaskarżenia w niniejszej sprawie: prawo, wysokość świadczenia, wyrównanie świadczenia czy też niektóre lub wszystkie te roszczenia. Tego nie ustalił również w sposób pewny Sąd Apelacyjny. Przepis art. 398⁴ § 3 zd. pierwsze k.p.c. nakazuje wskazanie w skardze kasacyjnej, jeżeli wniesiona została w sprawie o prawa majątkowe, wartości przedmiotu zaskarżenia. Zgodnie z przyjętą wykładnią, obliczenie wartości przedmiotu zaskarżenia następuje z uwzględnieniem zasad określonych w art. 19 do 24 k.p.c., stosowanych odpowiednio na mocy podwójnego odesłania – do art. 368 § 2 k.p.c. na podstawie art. 398²¹ k.p.c. i dalej – przez art. 368⁴ § 2 k.p.c. do tych właśnie przepisów. Oznacza to, że jeżeli przedmiotem zaskarżenia jest roszczenie pieniężne – jego wartość określa zaskarżona kwota pieniężna (art. 19 § 1 k.p.c.). W innych sprawach majątkowych powód obowiązany jest oznaczyć w pozwie kwotę pieniężną wartość przedmiotu sporu, uwzględniając postanowienia zawarte w art. 20 i nast. k.p.c. Jeśli przedmiotem zaskarżenia jest kilka roszczeń, zlicza się ich wartość (art. 21 k.p.c.). Przy tym, jak wynika z art. 368 § 2 k.p.c., wartość przedmiotu zaskarżenia może przekroczyć wartość przedmiotu sporu określoną w pozwie tylko wtedy, kiedy powód rozszerzył powództwo lub sąd orzekł ponad żądanie. Sąd może jednak przyjąć, że wartość przedmiotu zaskarżenia jest inna niż wskazana w skardze kasacyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 lutego 2004 r., II UZ 74/13, OSNP 2015, nr 7, poz. 104). Zadaniem sądu drugiej instancji jest sprawdzenie wartości przedmiotu zaskarżenia, gdy jest on niejasny. W tym celu może posłużyć się wszelkimi możliwymi sposobami, w tym samodzielnie przeprowadzić działania matematyczne według algorytmu wyznaczonego przez obowiązujące przepisy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 lutego 2018 r., II UZ 120/17). Dopiero takie ustalenie pozwoli na prawidłowe ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia.

W przedmiotowej sprawie zaskarżone postanowienie Sądu Apelacyjnego nie poddaje się kontroli. Wskazać przy tym należy, że zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2012 r., sygn. akt III UZP 3/12, w sprawie, której przedmiotem jest zmiana wysokości świadczenia powtarzającego się, wartość przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 zdanie 1 i 2 k.p.c.) ustala się na

podstawie art. 22 k.p.c. w odniesieniu do świadczeń przyszłych, a w odniesieniu do świadczeń zaległych - na podstawie art. 19 k.p.c., w razie zaś dochodzenia zarówno świadczeń przyszłych jak i zaległych stosuje się art. 21 k.p.c.

Z tych przyczyn orzeczono jak w sentencji zgodnie z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 1 i 3 oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[ms]